

სპეციალური ანგარიში

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების შესახებ

1. შესავალი

საქართველოს პრეზიდენტის 2016 წლის N03/06/02 განკარგულებით, საქართველოს პარლამენტის არჩევნები 2016 წლის 8 ოქტომბრისთვის დაინიშნა. ამომრჩეველთა უფლებების დარღვევის ფაქტების გამოვლენისა და მათზე დროული სამართლებრივი რეაგირების უზრუნველყოფის მიზნით, საქართველოს სახალხო დამცველი, მისთვის კანონით მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში, დააკვირდა წინასაარჩევნო კამპანიის მიმდინარეობას, კენჭისყრის დღეს და საარჩევნო პროცესთან დაკავშირებული საჩივრებისა და სარჩელების განხილვის პროცესს.

საქართველოს სახალხო დამცველმა სადამკვირვებლო მისია ფონდ „ღია საზოგადოება საქართველოს“ ფინანსური მხარდაჭერით განახორციელა.

2. მეთოდოლოგია

საქართველოს სახალხო დამცველი წინასაარჩევნო კამპანიის მიმდინარეობას, კენჭისყრის დღეს და არჩევნების დამთავრების შემდგომ მიმდინარე პროცესებს (მათ შორის, საპროტესტო აქციებს, საჩივრებისა და სარჩელების განხილვის მიმდინარეობას) 26 მობილური ჯგუფის მეშვეობით 46 მუნიციპალიტეტში აკვირდებოდა. საარჩევნო დავების მონიტორინგისთვის შეირჩა რვა, ხოლო საქმიანობის რეგიონების დონეზე კოორდინაციის მიზნით, ასევე რვა რეგიონული კოორდინატორი. სახალხო დამცველის რეგიონულ დეპარტამენტში პროექტის ფარგლებში სულ დაინიშნა 44 თანამშრომელი. არჩევნების მიმდინარეობას სახალხო დამცველი შემდეგ ტერიტორიულ ერთეულებში აკვირდებოდა:

აჭარა – ქობულეთსა და ბათუმში (ხელვაჩაური);

გურია – ოზურგეთში, ლანჩხუთსა და ჩოხატაურში;

იმერეთი – ქუთაისში, სამტრედიიაში, ხონში, ვანში, ბაღდათში, წყალტუბოში, ტყიბულში, თერჯოლაში, ზესტაფონში, ხარაგაულში, ჭიათურასა და საჩხერეში;

სამეგრელო – აბაშაში, მარტვილში, ხობში, სენაკში, წალენჯიხასა და ჩხოროწყუში;

შიდა ქართლი – კასპში, ქარელში, ხაშურსა და გორში;

მცხეთა-მთიანეთი – მცხეთაში;

ქვემო ქართლი – მარნეულში, გარდაბანში, თეთრიწყაროში, წალკაში, ბოლნისსა და დმანისში;

სამცხე-ჯავახეთი – ბორჯომში, ახალციხეში, ადიგენში, ასპინძაში, ახალქალაქსა და ნინოწმინდაში;

კახეთი – ახმეტაში, ლაგოდეხში, ყვარელში, სიღნაღში, დედოფლისწყაროში, საგარეჯოსა და გურჯაანში.

დაინტერესებულ პირებს საარჩევნო პროცესში გამოვლენილი დარღვევების შესახებ საქართველოს სახალხო დამცველისთვის ინფორმაცია შეეძლოთ სახალხო დამცველის ცხელი ხაზის მეშვეობით მიეწოდებინათ. სადამკვირვებლო მისიის შესახებ ინფორმირებულები იყვნენ საარჩევნო სუბიექტები, ამომრჩევლები, არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და მასმედიის წარმომადგენლები.

საარჩევნო პროცესის კოორდინირებული მონიტორინგის მიზნით, სადამკვირვებლო არასამთავრობო ორგანიზაციების მონაწილეობით გაიმართა ორი სამუშაო შეხვედრა. შეხვედრებზე თანამშრომლობის, კრიტიკულ სიტუაციებში რეაგირებისა და ურთიერთდახმარების გზები განიხილეს.

საქართველოს სახალხო დამცველის რეგიონულმა სამმართველოებმა და ოფისებმა, საარჩევნო პროცედურების დარღვევების შესახებ ყველა სახის ინფორმაცია შესაბამის პირებთან/უწყებებთან გადაამოწმეს. უშუალოდ კენჭისყრის დღეს, კანონმდებლობაში არსებული შეზღუდვის გათვალისწინებით (რაზეც ქვევით ვისაუბრებთ), სახალხო დამცველის რწმუნებულები საარჩევნო უბნების მიმდებარე ტერიტორიაზე განვითარებული მოვლენების დაკვირვებით შემოიფარგლნენ.

სახალხო დამცველის აპარატის თანამშრომლებმა მონიტორინგი გაუწიეს საარჩევნო დავების განხილვას საოლქო საარჩევნო კომისიებსა და სასამართლოებში, გარდა ამისა, თვალყურს ადევნებდნენ ცენტრალური საარჩევნო კომისიის ვებგვერდზე ასახული ინფორმაციის¹ სისტემატიზაციას. დავებისა და სასამართლო განხილვების მონიტორინგი ითვალისწინებდა საოლქო კომისიებსა და სასამართლოებში საჩივრების განხილვის სამართლებრივ ანალიზს, როგორც წინასაარჩევნო პერიოდში, ისე კენჭისყრის დღეს გამოვლენილ დარღვევებზე. ვინაიდან სახალხო დამცველის წარმომადგენლები არ იყვნენ უფლებამოსილი დასწრებოდნენ საოლქო საარჩევნო კომისიებში საჩივრების განხილვის პროცესს, საჩივრებისა და მათი განხილვის მიმდინარეობის შესახებ დეტალური ინფორმაციის მისაღებად, ისინი თანამშრომლობდნენ საოლქო საარჩევნო კომისიის, სადამკვირვებლო ორგანიზაციებისა და პოლიტიკური პარტიების უფლებამოსილ პირებთან.

3. ზოგადი მიმოხილვა

სახალხო დამცველის წარმომადგენლები საარჩევნო პროცესს 1300-ზე მეტ საარჩევნო უბანზე დააკვირდნენ. მართალია, დაკვირვებამ არაერთი პროცედურული დარღვევა გამოავლინა, მაგრამ მათ კენჭისყრის საბოლოო შედეგზე არსებითი გავლენა არ მოუხდენიათ. დარღვევების უდიდესი ნაწილი გამოწვეული იყო საუბნო საარჩევნო კომისიების წევრების არასაკმარისი კვალიფიკაციით.

აღსანიშნავია, რომ სახალხო დამცველის სპეციალური რწმუნებით აღჭურვილ პირებს და აპარატის თანამშრომლებს, საარჩევნო კანონმდებლობაში არსებული წინააღმდეგობრივი დებულებების გამო, არ მიეცათ საარჩევნო ადმინისტრაციის საქმიანობაზე უშუალო დაკვირვების შესაძლებლობა.

კერძოდ, საქართველოს კონსტიტუციის 28-ე მუხლის თანახმად, „საქართველოს ყოველ მოქალაქეს 18 წლის ასაკიდან აქვს რეფერენდუმში, სახელმწიფო და თვითმმართველობის ორგანოების არჩევნებში მონაწილეობის უფლება. უზრუნველყოფილია ამომრჩეველთა ნების თავისუფალი გამოვლინება.“ „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-12 მუხლის მიხედვით, „საქართველოს სახალხო დამცველი დამოუკიდებლად ამოწმებს ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობას, ასევე მათი დარღვევის ფაქტებს, როგორც მიღებული განცხადებისა და საჩივრის, ისე საკუთარი ინიციატივით.“ ამავე კანონის მე-18 მუხლის „ა“ პუნქტის თანახმად, „საქართველოს სახალხო დამცველს უფლება აქვს, შემოწმების ჩატარებისას დაუბრკოლებლად შევიდეს სახელმწიფო ხელისუფლებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ნებისმიერ ორგანოში, საწარმოში, ორგანიზაციაში და დაწესებულებაში...“

¹<http://sachivrebi.cec.gov.ge/>

ამავე დროს, „საქართველოს საარჩევნო კოდექსის“ მე-8 მუხლის მე-15 და მე-16 ნაწილები ამომწურავად ჩამოთვლის იმ პირებს, ვისაც საარჩევნო უბანზე ან საოლქო საარჩევნო კომისიის სხდომაზე დასწრების უფლება აქვთ. აღნიშნულ ჩამონათვალში მითითებული არ არის საქართველოს სახალხო დამცველი.

საარჩევნო კოდექსის აღნიშნული დებულების შესაბამისად, სახალხო დამცველს და მის სპეციალურ რწმუნებულებს არ აქვთ კენჭისყრის მიმდინარეობისას საარჩევნო უბანზე შესვლისა და საარჩევნო კომისიის სხდომაზე დასწრების უფლება. შესაბამისად, სახალხო დამცველის მობილური ჯგუფის წევრები, ძირითადად, საარჩევნო უბნების მიმდებარე ტერიტორიაზე განვითარებულ მოვლენებს აკვირდებოდნენ.

4. წინასაარჩევნო პერიოდი

ა) განცხადებები ამომრჩევლებზე ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ზეგავლენის შესახებ

წინასაარჩევნო პერიოდში სახალხო დამცველის აპარატმა პოლიტიკური პარტიებისა და საარჩევნო სუბიექტებისგან, ამომრჩევლებზე და/ან საარჩევნო სუბიექტების წარმომადგენლებზე ზეგავლენის შესახებ, არაერთი შეტყობინება მიიღო. ყველა შეტყობინებასთან დაკავშირებით დაიწყო საქმის წარმოება და მიღებული ინფორმაცია, შესაბამისად, რეაგირებისთვის გადაეგზავნა პოლიციას, პროკურატურას, საოლქო და ცენტრალურ საარჩევნო კომისიებს. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ განმცხადებლების მიერ მოწოდებული ინფორმაციის ნაწილი გამყარებული არ ყოფილა შესაბამისი მტკიცებულებებით, ხოლო ნაწილი არ დაუდასტურებიათ იმ პირებს, ვისი უფლების დარღვევის შესახებაც იყო მითითებული განცხადებებში.

სახალხო დამცველის აპარატისადმი წერილობით მიმართვებსა და ჩვენს წარმომადგენლებთან გაკეთებულ ზეპირ განმარტებებში განმცხადებლები ძირითადად ისეთი ტიპის დარღვევებზე მიუთითებდნენ, როგორებიცაა საარჩევნო სუბიექტების წარმომადგენლების სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფა, სამსახურიდან გათავისუფლება ან გათავისუფლების მუქარა. პოლიციიდან მიღებული პასუხების მიხედვით, აღნიშნული ფაქტები არ დადასტურებულა.

ბ) ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენება

საქართველოს საარჩევნო კოდექსის თანახმად, წინასაარჩევნო კამპანია იწყება არჩევნების დანიშვნის თაობაზე გამოცემული სამართლებრივი აქტის გამოქვეყნებისთანავე². წინასაარჩევნო კამპანიის პერიოდში საარჩევნო სუბიექტებს თანაბარი უფლება-მოვალეობები აქვთ. შესაბამისად, კოდექსი კრძალავს რომელიმე სუბიექტის სასარგებლოდ ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენებას.

მიუხედავად იმპერატიული აკრძალვისა, ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენება წინასაარჩევნო კამპანიის პერიოდში ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული პრობლემაა. სახალხო დამცველის აპარატმა საარჩევნო სუბიექტებისგან არაერთი შეტყობინება მიიღო ადმინისტრაციული რესურსის შესაძლო გამოყენებასთან დაკავშირებით, რაც ძირითადად გამოიხატებოდა საჯარო მოხელეების აქტიურ ჩართულობაში სახელისუფლებო კანდიდატის მხარდასაჭერად. საქართველოს საარჩევნო კოდექსი წინასაარჩევნო კამპანიის პერიოდში კრძალავს თანამდებობრივი ან სამსახურებრივი მდგომარეობის რომელიმე კანდიდატის სასარგებლოდ გამოყენებას, რაც კოდექსის მიზნებისთვის გულისხმობს წინასაარჩევნო აგიტაციის გაწევას სამუშაო საათების განმავლობაში ან/და სამსახურებრივი ფუნქციების შესრულებისას. საქართველოს სახალხო დამცველის წარმომადგენლებმა აპარატისათვის ცნობილი თითოეული ფაქტი გადაამოწმეს და დაადგინეს, რომ საარჩევნო კამპანიაში მონაწილე ადმინისტრაციული

²საქართველოს საარჩევნო კოდექსი, მუხლი 45.

ტრაციული ორგანოების, ადგილობრივი თუ ცენტრალური ხელისუფლების თანამშრომლები, რომლებიც ძირითადად ჩართული იყვნენ სახელისუფლებო კანდიდატის მხარდასაჭერ კამპანიაში, წინასაარჩევნო პერიოდში შვებულებაში იმყოფებოდნენ. საქართველოს სახალხო დამცველის აზრით, მიუხედავად იმისა, რომ ეს არ არის საარჩევნო კოდექსის მოთხოვნათა ფორმალური დარღვევა, ადგილობრივ თვითმმართველობასა და ცენტრალური ხელისუფლების ორგანოებში დასაქმებული პირების მასობრივი ჩართულობა სახელისუფლებო კანდიდატის მხარდასაჭერ კამპანიაში, თუნდაც შვებულების პერიოდში, ეჭვქვეშ აყენებს საარჩევნო სუბიექტების თანასწორობის პრინციპს. აღნიშნული პრაქტიკის ფართოდ გავრცელებული ხასიათი ცალსახად უპირატეს მდგომარეობაში აყენებს სახელისუფლებო კანდიდატს, რომელსაც, არჩევნებში მონაწილე სხვა საარჩევნო სუბიექტებისგან განსხვავებით, ხელი მიუწვდება ადგილობრივი თვითმმართველობისა და ცენტრალური ხელისუფლების ორგანოებში თავმოყრილ ინფორმაციაზე, მათ შორის, ამომრჩეველთა მაიდენტიფიცირებელ მონაცემებზე, მუნიციპალიტეტის თუ ცენტრალური ხელისუფლების მიერ გაწეულ საქმიანობასა და დაგეგმილ ღონისძიებებზე.

მოწოდებული ინფორმაციის გადამოწმების შედეგად დადგინდა, რომ ზოგ შემთხვევაში საჯარო მოხელეები სახელისუფლებო კანდიდატის მხარდასაჭერ ღონისძიებებში მონაწილეობდნენ. მათ შორის:

- პარტია „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ მაჟორიტარი კანდიდატის, ელგუჯა გოცირიძის თერჯოლის მუნიციპალიტეტის სოფელ თუზის მოსახლეობასთან 2016 წლის 14 სექტემბერს გამართულ სააგიტაციო შეხვედრაში აქტიურად მონაწილეობდა ზედა საზნოს საუბნო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარე თენგიზ გიორგაძე.³
- სამტრედიის გამგებელი ვალერიან ფოცხვერია სამსახურებრივი მანქანით (სახელმწიფო ნომრით VPV-423) იმყოფებოდა „ქართული ოცნების“ საარჩევნო შტაბში.⁴
- ხონის გამგებელი ჯემალ მებუკე, საკრებულოს თავმჯდომარე ვალერი ბახტაძე, ხონის საჯარო სკოლის დირექტორი ხათუნა ყურაშვილი და ხონის მუნიციპალიტეტის გამგეობის განათლების, კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის დეპარტამენტის უფროსი მანანა გოქაძე საჯარო სკოლებში პარტია „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ მაჟორიტარი კანდიდატის, გრიგოლ ლილუაშვილის მხარდასაჭერად წინასაარჩევნო აგიტაციას ეწეოდნენ.
- ქუთაისის N2 საჯარო სკოლაში გამართულ ღონისძიებაში განათლების სამინისტროს ინფრასტრუქტურის სააგენტოს წარმომადგენელთან და ადგილობრივ ხელისუფლებასთან ერთად მონაწილეობდნენ პარტია „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატები.⁵

³ საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 45-ე მუხლის მე-4 ნაწილი საარჩევნო კომისიის წევრს უკრძალავს წინასაარჩევნო კამპანიაში მონაწილეობას.

⁴ საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 48-ე მუხლის პირველი ნაწილის გ) პუნქტის შესაბამისად, წინასაარჩევნო აგიტაციისა და კამპანიის პროცესში იკრძალება სახელმწიფო ხელისუფლების ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების საკუთრებაში არსებული სატრანსპორტო საშუალებების გამოყენება.

⁵ საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 45-ე მუხლის მე-7 ნაწილის თანახმად, „აკრძალულია საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის/ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის დაფინანსებით ორგანიზებულ ღონისძიებებზე/პრეზენტაციებზე ორგანიზატორის მიერ წინასაარჩევნო აგიტაციის გაწევა. აღნიშნული ქმედება ჩაითვლება ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენებად.“

ფოტოზე: წინასაარჩევნო შეხვედრა ქუთაისის N2 საჯარო სკოლაში. პარტია „ქართული ოცნების“ მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატები საზემო ღონისძიებაში ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლებთან ერთად მონაწილეობენ. ფოტო გავრცელდა სოციალური ქსელის მეშვეობით.

- ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საბიუჯეტო სახსრებით მოწყობილ ღონისძიებაზე - „გომის მთობაზე“ ოზურგეთის გამგებელმა და გურიის მხარის გუბერნატორმა, პარტია „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ ოზურგეთის მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატი წარადგინეს⁶.
- ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ლესაში მშენებარე საბავშვო ბაღზე პოლიტიკური პარტია „ქართული ოცნების“ დროშა იყო განთავსებული.

თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის სამგორის რაიონის გამგეობის ორგანიზებით 2016 წლის 31 ივლისს, ფშავში, მდინარე არაგვზე გაიმართა ღონისძიება „ჯომარდობა 2016“. „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენელთა განმარტებით, აღნიშნული ღონისძიება მიზნად ისახავდა პარტია „ქართული ოცნების“ სასარგებლოდ ამომრჩეველთა მოსყიდვას. საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატმა მოიძია ინფორმაცია „ჯომარდობა 2016“-ის საორგანიზაციო საკითხების, მისი დანიშნულებისა და ფინანსური რესურსების გამოყენების შესახებ. საკითხის შესწავლის შედეგად გაირკვა, რომ ღონისძიება საბიუჯეტო პროგრამის ფარგლებში ჩატარდა და მისი მიზანი იყო ახალგაზრდებში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრების ხელშეწყობა⁷. ღონისძიების ბენეფიციარები იყვნენ რაიონის ტერიტორიაზე რეგისტრირებული 18 წლიდან 29 წლამდე პირები, რომლებმაც გაიარეს ონლაინ რეგისტრაცია და გამოთქვეს მონაწილეობის სურვილი⁸. აქვე საყურადღებოა, რომ აღნიშნული ტიპის აქტივობებს 2016 წლის განმავლობაში გამგეობა რეგულარულად ახორციელებდა⁹. განცხადებაზე თანდართულ ფოტოსურათებსა და სამგორის რაიონის გამგეობის „ფეისბუქის“ გვერდზე განთავსებულ ფოტო და ვიდეომასალას არ დაუდასტურებია, რომ ღონისძიების მიმდინარეობისას ადგილი ჰქონდა რომელიმე საარჩევნო სუბიექტის ან სამგორის რაიონის გამგეობის წარმომადგენლის მხრიდან წინასაარჩევნო აგიტაციას. შესაბამისად, ამომრჩეველთა მოსყიდვის ნიშნების არარსებობის გამო, საქმეზე კანონდარღვევის ფაქტი არ გამოიკვეთა¹⁰.

⁶ იხ. სქოლიო ზევით.

⁷ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის სამგორის რაიონის გამგეობის 2016 წლის 10 აგვისტოს N 43/210243 წერილი.

⁸ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის სამგორის რაიონის გამგეობის 2016 წლის 23 სექტემბრის N43/250212 წერილი.

⁹ იქვე.

¹⁰ „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 25² მუხლი.

„ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ განმარტებით, თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს ფრაქციის, „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოსთვის“ თავმჯდომარის, ჩუღურეთის რაიონის მაჟორიტარი დეპუტატის, რიმა ბერაძის ინიციატივითა და ა(ა)იპ „ქართული ოცნება - ჯანმრთელი მომავლის“ ხელმძღვანელის ქეთევან ბარათელის ორგანიზებით, 2016 წლის 29 ივნისს ჩუღურეთის რაიონში მდებარე საჯარო სკოლების პედაგოგებს წმინდა მიქაელის სახელობის კლინიკაში უფასო სამედიცინო გამოკვლევები ჩატარდა. განმცხადებელი მიიჩნევდა, რომ მოცემულ შემთხვევაში, ადგილი ჰქონდა ამომრჩეველთა მოსყიდვას. საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის მიერ საქმეზე მოპოვებული მტკიცებულებებით დადგინდა, რომ სამედიცინო დაწესებულების ორგანიზებით, 2016 წლის 28 ივნისს ტელეკომპანია „კავკასიის“ ეთერში (გადაცემა „თქვენი დრო“) კლინიკაში ყოველ ოთხშაბათს დღეს უფასო გამოკვლევები დაიწყო¹¹. შესაბამისად, აქციის ფარგლებში, უფასო სამედიცინო მომსახურება პედაგოგებთან ერთად სხვა პაციენტებსაც გაეწიათ. აქვე საყურადღებოა პედაგოგებთან დაკავშირებული გამოკითხვის შედეგები, რომლის თანახმადაც უფასო სამედიცინო გამოკვლევების შესახებ მათ ტელევიზიაში გავრცელებული ინფორმაციის საფუძველზე შეიტყვეს და ისინი კლინიკაში საკუთარი სახსრებით მივიდნენ¹². აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ კლინიკა პერმანენტულად აწყობს ღია კარის დღეებს და 2016 წლის 29 ივნისს ჩატარებული ღონისძიება სწორედ სამედიცინო-ჰუმანიტარული აქციების ფარგლებში გაიმართა¹³. ამრიგად, საქმეში არსებული მტკიცებულებებით, ქალბატონ რიმა ბერაძის ან სხვა პირის მეშვეობით (ა(ა)იპ „ქართული ოცნება - ჯანმრთელი მომავალი“) მოქალაქეებისთვის უსასყიდლოდ მომსახურების მიწოდების და მათი მოსყიდვის ფაქტი ვერ დადასტურდა¹⁴. იგივე ქმედება ვერც ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენებად დაკვალიფიცირდა, ვინაიდან აქცია სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის დაფინანსებით არ ყოფილა ორგანიზებული.

აქვე საქართველოს სახალხო დამცველი ყურადღებას ამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ ქალბატონი რიმა ბერაძე არის პოლიტიკური პარტია „ქართული ოცნების“ წარმომადგენელი და არჩევითი თანამდებობის პირი, რომლის საქმიანობაც ასოცირდება მის წარმდგენ პოლიტიკურ პარტიასთან. გარდა ამისა, გავრცელებული ინფორმაცია ადასტურებს, რომ იგი მონაწილეობდა ღონისძიებაში, როგორც პოლიტიკური პარტიის წარმომადგენელი. სახალხო დამცველი მიიჩნევს, რომ პოლიტიკური პარტიის წარმომადგენლების სოციალურკულტურულ ან საგანმანათლებლო აქციებზე მონაწილეობამ და ინფორმაციის სოციალურ ქსელში ან მედიაში გავრცელებამ ამომრჩეველი შესაძლოა შეცდომაში შეიყვანოს, ვინაიდან არსებობს რეალური საფრთხე, რომ აქტივობა აღქმული იყოს, როგორც პოლიტიკური პარტიის მიერ ჩატარებული ღონისძიება. დემოკრატიული ღირებულებების მქონე წინასაარჩევნო გარემოს უზრუნველყოფა, სახელმწიფო ინსტიტუტებთან და სამოქალაქო საზოგადოებასთან ერთად მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული პოლიტიკურ პარტიებზე, ამდენად სახალხო დამცველი მათ წარმომადგენლებს მოუწოდებს მაქსიმალურად შეიკავონ თავი ზემოთ განხილული ქმედებებისაგან, რომელიც აბრკოლებს წინასაარჩევნო კამპანიის ჯანსაღ გარემოში ჩატარებას.

8) სააგზიაციო მასალის დაზიანება

საქართველოს საარჩევნო კოდექსის თანახმად, დაუშვებელია და საარჩევნო კოდექსით დადგენილი წესით ისჯება სააგზიაციო მასალის ჩამოხსნა, ჩამოხვევა, დაფარვა ან დაზიანება, თუ ის აკრძალულ ადგილას არ არის განთავსებული¹⁵. მიუხედავად იმპერატიული მოთხოვნისა,

¹¹ საქართველოს სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის 2016 წლის 20 სექტემბრის N7849/09 წერილი.

¹² იქვე.

¹³ შპს „წმინდა მიქაელ მთავარანგელოზის სახელობის მრავალპროფილიანი კლინიკური საავადმყოფო“-ს 2016 წლის 12 ივლისის N455 წერილი.

¹⁴ „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 252-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, პარტიას ეკრძალება კანდიდატის, წარმომადგენლის ან სხვა პირის მეშვეობით, პირდაპირ ან არაპირდაპირ, უსასყიდლოდ საქონლის ან მომსახურების მიწოდება ან გავრცელება.

¹⁵ საქართველოს საარჩევნო კოდექსი, მუხლი 46.7¹.

ნისა, წინასაარჩევნო პერიოდში სააგიტაციო მასალის დაზიანებამ, მათ შორის, საარჩევნო პლაკატების ჩამოხვევამ, სხვა საარჩევნო სუბიექტის პლაკატების გადაკვრამ და ბილბორდების დაზიანებამ მასობრივი სახე მიიღო. ადგილობრივმა თვითმმართველობებმა დაადგინეს სააგიტაციო მასალის მაქსიმალური ოდენობა, რაც თითოეულ საარჩევნო სუბიექტს სპეციალურად გამოყოფილ ადგილას შეეძლო განეთავსებინა. აღნიშნული წესის მიუხედავად, რეგიონებში, უმრავლეს შემთხვევაში, ჭარბობდა საარჩევნო სუბიექტი „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ სააგიტაციო მასალა.

რამდენიმე შემთხვევაში, საარჩევნო სუბიექტის „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ სააგიტაციო მასალა ადმინისტრაციული შენობების ფასადზე იყო გამოკრული, რაც „საქართველოს საარჩევნო კოდექსის“ მოთხოვნათა დარღვევა¹⁶ და აფერმკრთალებს ზღვარს პოლიტიკურ პარტიასა და სახელმწიფოს შორის.

პოლიტიკური პარტიის, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“, მიერ საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატისათვის მოწოდებული ინფორმაციის მიხედვით, წინასაარჩევნო პერიოდში ქალაქ თბილისსა და მცხეთაში ადგილი ჰქონდა სხვადასხვა მაჟორიტარი კანდიდატის ბანერების/პლაკატების/ბილბორდის დაზიანებისა და განადგურების 17 ფაქტს. ჩვენს ხელთ არსებული ინფორმაციით¹⁷ დგინდება, რომ აღნიშნული ფაქტებიდან 5 შემთხვევასთან დაკავშირებით დაწყებულია სისხლის სამართლის საქმის გამოძიება, დანაშაული გათვალისწინებული საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 187-ე მუხლის (ნივთის დაზიანება ან განადგურება) პირველი ნაწილით. რაც შეეხება დანარჩენ ფაქტებს, თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნებისათვის უწყებათაშორისი კომისიის საქმიანობის საბოლოო ანგარიშიდან¹⁸ ირკვევა, რომ 7 ფაქტთან დაკავშირებით, ქალაქ თბილისის მერიის ზედამხედველობის საქალაქო სამსახურის მიერ¹⁹ „წერილში მითითებული ადგილმდებარეობის ამოცნობა ვერ ხერხდება, რადგან ობიექტის მისამართი არ არის მითითებული“, 4 შემთხვევაში ვერ მოხერხდა სამართალდამრღვევის ვინაობის დადგენა, 1 შემთხვევაში - სამართალდამრღვევს, გატარებული ღონისძიებების შედეგად სასამართლომ შესაბამისი ადმინისტრაციული სახდელი (ჯარიმის სახით) დააკისრა.

- იუსტიციის მინისტრის, თეა წულუკიანის სამცხე-ჯავახეთში ვიზიტის დროს მასობრივად ჩამოხიეს ცენტრალურ გზაზე გაკრული „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ კანდიდატების სააგიტაციო მასალა.

- „გაერთიანებული დემოკრატიული მოძრაობის“ ახალციხის საარჩევნო შტაბის ხელმძღვანელის, ონისე ხითარიშვილის განცხადებით, უცნობი პირები მათი კანდიდატების პლაკატებს სისტემატურად ხეფდნენ.

¹⁶ საქართველოს საარჩევნო კოდექსი, მუხლი 46.2.

¹⁷ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2016 წლის 22 ნოემბრის N2921064 წერილი.

¹⁸ თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნებისათვის უწყებათაშორისი კომისიის საბოლოო ანგარიში, ხელმისაწვდომია ბმულზე: < <http://justice.gov.ge/Ministry/Index/489> > [ბოლოს ნანახია 13.12.2017].

¹⁹ საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 93-ე მუხლის მე-4 ნაწილის მიხედვით, უკანონოდ ჩამოხსნილი, ჩამოხვეული, დაფარული ან დაზიანებული საარჩევნო პლაკატების ამ კანონის მე-80 მუხლით გათვალისწინებული ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ნაწილში ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შესახებ ოქმს ადგენს შესაბამისი მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანო ან მის მიერ უფლებამოსილი პირი.

ფოტოზე: დაზიანებული სააგიტაციო მასალა. ზესტაფონის მუნიციპალიტეტი.
ავტორი: სახალხო დამცველის აპარატი. 06.10.2016

დ) პოლიტიკური პარტიების ოფისებში შეჯრიხა და ქონების დაზიანების ფაქტები

არჩევნების მიმდინარეობისას სახალხო დამცველის აპარატმა მიიღო ინფორმაცია პოლიტიკური პარტიების ოფისებში შეჭრისა და ქონების დაზიანების რამდენიმე ფაქტის შესახებაც. საქართველოს სახალხო დამცველს მნიშვნელოვნად მიაჩნია, სხვადასხვა საარჩევნო სუბიექტების მხარდამჭერებმა თავი შეიკავონ ისეთი ქმედებებისაგან, რომლებიც ხელს უწყობენ კონფლიქტური სიტუაციების წარმოქმნას და ზიანს აყენებენ მშვიდობიან წინასაარჩევნო გარემოს.

გავრცელებული ინფორმაციით, 2016 წლის 19 სექტემბერს პოლიტიკური პარტიის, „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველო“, მაჟორიტარი კანდიდატის ლევან გოგიჩაიშვილის ოფისში შესაძლოა ადგილი ჰქონოდა დანაშაულებრივ ქმედებას²⁰. თუმცა, ჩვენს ხელთ არსებული ინფორმაციით²¹, გამოძიებას დანაშაულის ნიშნების არსებობა არ დაუდგენია, რის გამოც, აღნიშნულთან დაკავშირებით საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 236-ე მუხლის მე-2 და მე-3 ნაწილებით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნებით დაწყებული გამოძიება შეწყდა²².

2016 წლის 2 სექტემბერს პოლიტიკური პარტიის, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“, ვაკის მაჟორიტარი დეპუტატობის კანდიდატის, ელენე ხოშტარას საარჩევნო შტაბის ოფისი დააზიანეს. აღნიშნულთან დაკავშირებით სამართალდამცავმა ორგანოებმა გამოძიება დაიწყეს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 187-ე მუხლის (ნივთის დაზიანება ან განადგურება) პირველი ნაწილით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნებით და სხვადასხვა საგამოძიებო ღონისძიებები ჩატარეს²³. სახალხო დამცველი იმედს იტოვებს, რომ გამოძიება უახლოეს პერიოდში დასრულდება და მიღებული იქნება შემაჯამებელი გადაწყვეტილება.

²⁰ კერძოდ, აღნიშნულ ოფისში შევიდნენ პოლიტიკური პარტიის, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“, აქტივისტები, გავრცელებული ინფორმაციით, ისინი შეიარაღებულები იყვნენ და ცდილობდნენ პროვოკაციის მოწყობას.

²¹ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2016 წლის 15 ნოემბრის N2857899 წერილი.

²² არ მომხდარა ფიზიკური დაპირისპირება, ოფისში მისული პირები იმყოფებოდნენ ნასვამ მდგომარეობაში და რაიმე გააზრებული ქმედება არ ჰქონიათ გამოხატული; ხოლო ერთ-ერთს ოფისიდან გასვლისას ამოუვარდა შენახვისა და ტარების უფლებით რეგისტრირებული აირის პისტოლეტი. მის დემონსტრირებას ადგილი არ ჰქონია.

²³ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2016 წლის 15 სექტემბრის N2322668 წერილი.

ი) ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური პროგრამების რეკლამირება

საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატისათვის „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მიერ მოწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე ცნობილი გახდა სხვადასხვა მაუწყებლის ეთერში წინასაარჩევნო პერიოდში პარტია „ქართული ოცნების“ სასარგებლოდ მთავრობის მიერ განხორციელებული ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური პროგრამების რეკლამირების თაობაზე²⁴. საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნულმა კომისიამ²⁵ საკითხის შესწავლის შედეგად დაადგინა, რომ სხენებულ შემთხვევებში სარეკლამო რგოლები სამაუწყებლო ბადეში განთავსებული იყო „მაუწყებლობის შესახებ“ საქართველოს კანონის 661-ე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, რაც გულისხმობს ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან მაუწყებლობის მომსახურების შესყიდვას საზოგადოებისათვის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გასაცემად. ამასთან, კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის განმარტებით, არსებული პრაქტიკის გათვალისწინებით, საზოგადოებისათვის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გავრცელების მიზნით, წინასაარჩევნო პერიოდში ვიდეორგოლის განთავსება არ გამოირიცხავს მის წინასაარჩევნო/პოლიტიკური რეკლამის ცალკეული ნიშნების ირიბად მატარებელ ვიდეორგოლად აღქმის შესაძლებლობას და კომისია აღნიშნული მუხლის წინასაარჩევნო პერიოდში მოქმედების საკანონმდებლო გზით შეზღუდვას აუცილებლად მიიჩნევს.

საქართველოს სახალხო დამცველი იზიარებს საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის შეფასებას ზემოთ აღწერილი რისკის შესახებ და განმარტავს, რომ წინასაარჩევნო რეკლამის მიზანი და სახელმწიფო ბიუჯეტიდან მაუწყებლობის შესახებ საქართველოს კანონის სხენებული ნორმის შესაბამისად შესყიდული რეკლამის მიზანი წინასაარჩევნო პერიოდში შესაძლებელია უმეტეს შემთხვევაში დამთხვას ერთმანეთს და ირიბად მოემსახუროს სამთავრობო გუნდის წინასაარჩევნო ინტერესებს - მოხდეს განხორციელებული პროექტების რეკლამირება მათი მხარდამჭერი აგიტაციის მიზნით. აღნიშნული ეწინააღმდეგება წინასაარჩევნო კამპანიის პერიოდში ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების აკრძალვის კანონით დაცულ პრინციპებს²⁶. გასათვალისწინებელია ის ფაქტიც, რომ კანონით არ არის დადგენილი საზოგადოებისათვის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გავრცელების მიზნის განმსაზღვრელი კონკრეტული კრიტერიუმები. ყოველივე ამის გათვალისწინებით, საქართველოს სახალხო დამცველს საჭიროდ მიაჩნია პასუხისმგებელი უწყებების მხრიდან წინამდებარე საკითხთან დაკავშირებით საჯარო ინტერესების გათვალისწინებით გამჭვირვალე და ყოველმხრივი დისკუსიის წამართვა.

5. კენჭისყრის დღე (პირველი ტური)

2016 წლის 8 ოქტომბერს სახალხო დამცველის აპარატის მობილური ჯგუფის წევრები კენჭისყრის პროცესის მიმდინარეობას დააკვირდნენ 900-ზე მეტ საარჩევნო უბანზე, მათ შორის, N2 პენიტენციურ დაწესებულებაზე²⁷ და ნანეიშვილის სახელობის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში²⁸ განთავსებულ საარჩევნო უბნებზე. სახალხო დამცველის აპარატის პრევენციისა და მონიტორინგის დეპარტამენტის თანამშრომლები კენჭისყრის მიმდინარეობის პროცესს დააკვირდნენ N8 (თბილისი), N15 (ქსანი) და N17 (რუსთავი) პენიტენციურ დაწესებულებებში.

²⁴ „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ N12561/16, N10541/16, N11011/16 და N12976/16 განცხადებები.

²⁵ საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის 2016 წლის 26 ოქტომბრისა და 29 ნოემბრის N03/3797-16 და N03/4097-16 წერილები.

²⁶ საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 48-ე მუხლის პირველი ნაწილი: „წინასაარჩევნო აგიტაციაში მონაწილეობის უფლების მქონე ნებისმიერ პირს წინასაარჩევნო კამპანიის პერიოდში ეკრძალება რომელიმე პოლიტიკური პარტიის, საარჩევნო სუბიექტობის კანდიდატის, საარჩევნო სუბიექტის მხარდასაჭერად ან საწინააღმდეგოდ წინასაარჩევნო აგიტაციისა და კამპანიის პროცესში ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენება.“

²⁷ აღნიშნულ დაწესებულებაში განთავსებულია ქუთაისის N49 ოლქის N127 საარჩევნო უბანი.

²⁸ ნანეიშვილის სახელობის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში განთავსებულია N54 ოლქის N30 საარჩევნო უბანი.

საარჩევნო დარღვევების შესახებ მოწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე ზოგიერთ საარჩევნო უბანზე ვიზიტი განხორციელდა განმეორებით.

ა) საარჩევნო უბანთან პოლიციის მობილიზება

„საქართველოს საარჩევნო კოდექსის“ 59-ე მუხლის მე-6 და მე-7 ნაწილები არეგულირებს საარჩევნო უბანში ან მის მიმდებარე ტერიტორიაზე პოლიციელთა ყოფნის საკითხს. აღნიშნული დებულებების თანახმად, პოლიციის მუშაკთა ყოფნა საარჩევნო უბანზე ან მიმდებარე ტერიტორიაზე დაიშვება, თუკი კენჭისყრის შენობაში ან მის მიმდებარე ტერიტორიაზე საფრთხე ექმნება საზოგადოებრივ წესრიგს, კენჭისყრის ჩატარებას ან საარჩევნო დოკუმენტაციის უსაფრთხო გადაადგილებას. ამასთან, პოლიციის მობილიზებისთვის აუცილებელია საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარის მოთხოვნა. საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევის აღკვეთისთანავე პოლიცია საუბნო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარის თანხმობით, ტოვებს კენჭისყრის შენობას და მის მიმდებარე ტერიტორიას.

თუ ეს აუცილებელია საზოგადოებრივი წესრიგის უზრუნველსაყოფად, პოლიცია შეიძლება იმყოფებოდეს კენჭისყრის შენობის მიმდებარე ტერიტორიაზე (მაგრამ არა საკუთრივ კენჭისყრის შენობაში) საუბნო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარის მოთხოვნისა და თანხმობის გარეშეც. კენჭისყრის შენობა და მიმდებარე ტერიტორია პოლიციაში უნდა დატოვოს ასეთი აუცილებლობის აღმოფხვრისთანავე, რათა მათი იქ ყოფნა ამომრჩეველზე ირიბ ზეწოლად არ იქნას მიჩნეული.

კანონის ამ მოთხოვნის მიუხედავად, პოლიციის თანამშრომლები მასობრივად იყვნენ მობილიზებული არაერთი საარჩევნო უბნის მიმდებარე ტერიტორიაზე.

ბ) საარჩევნო პროცედურების დარღვევები

საარჩევნო უბნების გახსნა და ხმის მიცემა

საარჩევნო უბნების გახსნა – კენჭისყრის პროცესი დაგვიანებით დაიწყო მთელ რიგ საარჩევნო უბნებზე, თუმცა ამას არჩევნების შედეგზე გავლენა არ მოუხდენია. სამეგრელოს მუნიციპალიტეტში ხმის მიცემის პროცესი შეფერხდა 11 საარჩევნო უბანზე. ზუგდიდის N18 საარჩევნო უბანზე კომისიის ერთ-ერთმა წევრმა უარი განაცხადა წილისყრის პროცედურაში მონაწილეობაზე, შესაბამისად, გაჭიანურდა საარჩევნო უბნის გახსნა. ასევე, დაგვიანებით გაიხსნა: ქუთაისის N27 და N40 საარჩევნო უბნები; ბორჯომის N27 საარჩევნო უბანი; ახალციხის N28 საარჩევნო უბანი; ასპინძის N15 საარჩევნო უბანი; ბოლნისის N33 საარჩევნო ოლქის ბოლნისის N6 საარჩევნო უბანი; თეთრიწყაროს N32 საარჩევნო ოლქის თეთრიწყაროს N1 საარჩევნო უბანი.

„საქართველოს საარჩევნო კოდექსი“ ადგენს საკონტროლო ფურცლის შევსების და გამოყენების მარტივ წესს, რომლის დარღვევამაც შეიძლება გამოიწვიოს საარჩევნო უბნის შედეგების გაბათილება. თუმცა, საქართველოს სახალხო დამცველის წარმომადგენლების განცხადებით, ათეულობით შემთხვევაში, საუბნო საარჩევნო კომისიის წარმომადგენლებმა არასწორად ან არასრულად შეავსეს საკონტროლო ფურცელი, რაც, ძირითადად, კომისიის წევრების დაბალი კვალიფიკაციით იყო გამოწვეული.

გადასატანი საარჩევნო ყუთის გამოყენებასთან დაკავშირებული პრობლემები – საქართველოს სახალხო დამცველის წარმომადგენლებმა დაკვირვების შედეგად ასევე გამოავლინეს გადასატანი საარჩევნო ყუთით ხმის მიცემასთან დაკავშირებული პრობლემები. კომისიის წევრებმა ათეულობით შემთხვევაში თქვეს უარი წილისყრის მეშვეობით გადასატანი ყუთის წამლები კომისიის წევრის ფუნქციის შესრულებაზე²⁹.

²⁹ საოლქო საარჩევნო კომისიებმა აღნიშნულ შემთხვევებში კომისიის იმ წევრებს, ვინც წილისყრით განსაზღვრული ფუნქციის შესრულებაზე უარი განაცხადა, დისციპლინური სასჯელი შეუფარდეს.

ერთ შემთხვევაში, გურჯაანის საოლქო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარემ განაცხადა, თითქოს მითითება ჰქონდა ცენტრალური საარჩევნო კომისიიდან, რომ აღნიშნული ფუნქციის შესრულება ნებაყოფლობითი იყო.

გადასატან ყუთთან დაკავშირებულ პრობლემებს შორის, სახალხო დამცველის წარმომადგენლებმა შემდეგი შემთხვევები გამოავლინეს:

- სოფელ დუისში გადასატანი ყუთის საარჩევნო უბანში დაბრუნების შემდეგ ავტომობილის (რომლითაც წაიღეს გადასატანი ყუთი) მძღოლმა დუისის რწმუნებულს, თამარ მარგოშვილს განუცხადა, რომ ყველაფერი კარგად იყო, რადგან 36-ვე ამომრჩეველმა ხმა „ქართულ ოცნებას“ მისცა.
- ქალაქ თელავში, გადასატანი ყუთით მისულმა კომისიის წევრებმა, ამომრჩეველს ხმის მიცემის უფლება არ მისცეს იმ მოტივით, რომ იგი „ჯანმრთელად გამოიყურებოდა“. ამომრჩეველი იძულებული გახდა საარჩევნო უბანში გამოცხადებულიყო, მაგრამ ხმის მიცემა ვერც იქ შეძლო, რადგან მისი მონაცემები გადასატანი ყუთის სიაში იყო შეტანილი.
- ქუთაისის N52 საარჩევნო უბანზე გადასატანი საარჩევნო ყუთის ბიულეტენები არ იყო დამოწმებული სპეციალური ბეჭდით, რის გამოც კენჭისყრის დაწყების შემდეგ ყუთი საარჩევნო უბანში დააბრუნეს. ბიულეტენები სპეციალური ბეჭდით მხოლოდ ამის შემდეგ დაამოწმეს.
- ქუთაისის N106 საარჩევნო უბანში გადასატან ყუთში მოთავსებულ ბიულეტენებს არ ჰქონდა კომისიის წევრის ხელმოწერა.
- ქუთაისის N117 საარჩევნო უბანზე გადასატანი საარჩევნო ყუთის სიას არ ახლდა ამომრჩევლების ხელმოწერები.
- ამომრჩევლის განცხადებით, მიუხედავად იმისა, რომ ის შეყვანილი იყო გადასატანი საარჩევნო ყუთის სიაში, მას ქუთაისის N40 საარჩევნო უბნის გადასატანი ყუთი არ მიუტანეს, რადგან მხარს უჭერდა „ერთიან ნაციონალურ მოძრაობას“.
- მარნეულში დაირღვა გადასატანი ყუთის სიის დალუქვის წესი.

აგიტაცია საარჩევნო უბანში და კომისიის საქმიანობაში ჩარევა – საქართველოს საარჩევნო კოდექსი კენჭისყრის დღეს კენჭისყრის შენობაში წინასაარჩევნო აგიტაციას კრძალავს. კოდექსი წინასაარჩევნო აგიტაციად მიიჩნევს არა მხოლოდ ამომრჩეველთა მოწოდებას საარჩევნო სუბიექტის/საარჩევნო სუბიექტობის კანდიდატის მხარდასაჭერად ან საწინააღმდეგოდ, არამედ, ნებისმიერ საჯარო მოქმედებასაც, რომელიც ხელს უწყობს ან ხელს უშლის კანდიდატის არჩევას. მიუხედავად აკრძალვისა, საქართველოს სახალხო დამცველის წარმომადგენლებმა კანონსაწინააღმდეგო აგიტაციის შემთხვევები მთელ რიგ საარჩევნო უბნებზე გამოავლინეს, მათ შორის:

- ბათუმის N79 საარჩევნო ოლქის N25 უბანზე პოლიტიკური მოძრაობა „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ წარმომადგენელი აგიტაციას ეწეოდა, რის გამოც პოლიციამ უბნიდან გააძევა.
- მარნეულის N35 საარჩევნო ოლქის ალგეთის N10 საარჩევნო უბნის შესასვლელ კარზე გამოკრული იყო „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ კანდიდატის პლაკატი.
- ადიგენის მუნიციპალიტეტის N7 ვარხანის უბანზე კომისიის წევრი აგიტაციას ეწეოდა პოლიტიკური მოძრაობა „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ სასარგებლოდ.
- ხოში, გორდის საარჩევნო უბანზე, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მაჟორიტარობის კანდიდატის, აკაკი ბობოხიძის წარმომადგენელი ლ. ბ. უხეშად ერეოდა კომისიის საქმიანობაში.

8) ხმის დათვლის პროცესი

ფიზიკური დაპირისპირების ფაქტები – მაშინ, როდესაც კენჭისყრის პროცესმა ძირითადად მშვიდ გარემოში ჩაიარა და პროცედურულ დარღვევებს, რომლებზეც ზევით გვქონდა საუბარი, კენჭისყრის შედეგებზე გავლენა არ მოუხდენია, ძალადობრივი იყო ხმის დათვლის პროცესი რამდენიმე საარჩევნო უბანზე. მიუხედავად იმისა, რომ პოლიციის მუშაკები მასობრივად იყვნენ მობილიზებული საარჩევნო უბნების მიმდინარე ტერიტორიაზე³⁰, მათი ძალისხმევა ფიზიკური დაპირისპირების განსამუხტად, სახალხო დამცველის წარმომადგენლებმა ძირითადად არაეფექტიანად შეაფასეს. განსაკუთრებული ძალადობით გამოირჩეოდა ინციდენტები სოფელ ჭიხაშკარსა და ყიზილაჯლოში.

კერძოდ, ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის **სოფელ ჭიხაშკარის N108 და N79 უბნები** კენჭისყრის ხმის დათვლის პროცესის დროს დაარბიეს. დაზიანდა საარჩევნო ინვენტარი, განადგურდა საარჩევნო ბიულეტენები. პირები, რომლებიც უფლებამოსილი იყვნენ, ყოფილიყვნენ კენჭისყრის შენობაში, პოლიციის თანამშრომელთა მხრიდან მიზანმიმართულ უმოქმედობაზე მიუთითებენ. მათი განცხადებით, კენჭისყრის შენობაში საერთაშორისო დამკვირვებელს ტელეფონები წაართვეს და დაუზიანეს. საერთაშორისო დამკვირვებლების განმარტებით, კომისიის წევრები პირდაპირ მიუთითებდნენ იქვე მყოფ დარბევაში მონაწილე პირებზე, თუმცა პოლიციას შესაბამისი ზომები არ მიუღია. აღნიშნულ საქმეზე სისხლის სამართლებრივი დევნა სამი პირის მიმართ სსკ-ის 163-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულისათვის დაიწყო.

პოლიციის უმოქმედობაზე საუბრობენ საქართველოს სახალხო დამცველის წარმომადგენლები **ქუთაისის N90-ე უბანზე** მომხდარ ინციდენტთან დაკავშირებითაც. კერძოდ, უბნის მიმდებარე ტერიტორიაზე, დაახლოებით ღამის 12 საათზე, ფიზიკური დაპირისპირება მოხდა ჯერ პარტიის „ქართული ოცნების“ აქტივისტებსა და ჟურნალისტებს შორის, შემდეგ კი, ამავე პარტიის აქტივისტებმა სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენეს „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მაჟორიტარობის კანდიდატს, გიგი წერეთელს. გამოძიება დაიწყო საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 187-ე მუხლით.

ძალადობის ორივე ფაქტი დაახლოებით 30 წუთის ინტერვალში მოხდა. შემთხვევის ადგილზე იმყოფებოდა პოლიციის 10-ზე მეტი თანამშრომელი, რომლებმაც უზრუნველყვეს სიტუაციის განმუხტვა. თუმცა, პოლიციელთა ქმედებები არ ყოფილა თანმიმდევრული და ეფექტიანი. სახალხო დამცველის წარმომადგენელმა არაერთხელ მოუწოდა სამართალდამცავებს, კანონით მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში ემოქმედათ, თუმცა საარჩევნო პროცესებში ჩაურევლობის მიზეზით, პოლიციის მუშაკები, ფაქტობრივად, სავარაუდოდ დანაშაულებრივი ქმედებების დამკვირვებლების როლით დაკმაყოფილდნენ და ფიზიკურ დაპირისპირებაში მხოლოდ ბოლო წუთებში ჩაერივნენ.

განსაკუთრებული ძალადობით მარნეულის N36 საარჩევნო ოლქის ყიზილაჯლოს N48 საარჩევნო უბანზე მომხდარი ინციდენტი გამოირჩეოდა. უბანზე დაძაბულობა კომისიის წევრების მხრიდან პარტია „ქართული ოცნების“ სასარგებლოდ აგიტაციამ, მარკირების გარეშე ხმის მიცემის ფაქტებმა და დამკვირვებელი ორგანიზაციის მიერ შედგენილი საჩივრის რეგისტრაციაზე უარის თქმამ გამოიწვია, რის გამოც, სიტყვიერი დაპირისპირება მოხდა „ქართული ოცნებისა“ და „ნაციონალური მოძრაობის“ მომხრეებს შორის.

საარჩევნო უბნის მიმდებარე ტერიტორიაზე მობილიზებული იყვნენ სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლები, რომლებსაც, სახალხო დამცველის წარმომადგენლების მოწოდების მიუხედავად, ვითარების განმუხტვა არ უცდიათ. ამის შემდეგ, საარჩევნო უბნის შესასვლელებთან სიტყვიერი დაპირისპირება ფიზიკურ შეურაცხყოფაში გადაიზარდა. ერთმა ჯგუფმა საუბნო საარჩევნო კომისიის შენობაში შეღწევა

³⁰ ხშირ შემთხვევაში, სათანადო აუცილებლობის გარეშე.

სცადა. უბანს ამ დროისათვის უკვე იცავდა პოლიცია. სამართალდამცავი ორგანოების წარმომადგენელთა წინააღმდეგობის შემდეგ, რამდენიმე წუთში, აქტივისტებმა კვლავ სცადეს შენობაში შეღწევა ხმაურით და ქვების სროლით. ამ დროს დაშავდნენ პოლიციის თანამშრომლები. როდესაც პოლიციის თანამშრომლებმა ვითარების განმუხტვის მიზნით შენობიდან გამოსვლა სცადეს, აქტივისტებმა ქვებით ჩაამსხვრიეს შენობის მინები. მიმდინარე მოვლენებს ესწრებოდნენ მარნეულის გამგებელი მერაბ თოფჩიშვილი, მისი მოადგილეები და საკრებულოს თავმჯდომარის მოადგილე ვალერი მეთრეველი. მოგვიანებით საარჩევნო უბნის ტერიტორიაზე მივიდნენ „ნაციონალური მოძრაობის“ მაჟორიტარი კანდიდატი აკამედ იმამყულიევი, პარტია „სახელმწიფო ხალხისთვის“ კანდიდატები კამრან მამედოვი და ისრაფილ ბაირამოვი, რომელთაც საუბნო საარჩევნო კომისიის ეზოში შეკრებილ მომხრეებს მიმართეს.

ადგილზე გამოძახებული იქნა სპეცრაზმი, სასწრაფო სამედიცინო დახმარება და პოლიციის დამატებითი ჯგუფები. სპეცრაზმის გამოჩენას დაძაბულობა მოჰყვა, თუმცა, ინციდენტი არ განმეორებულა.

ფოტოზე: მარნეულის N36 საარჩევნო ოლქის ყიზილატლოს N48 საარჩევნო უბნის მიმდებარე ტერიტორიაზე მობილიზებულია ტელევიზიები, პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლები და მხარდამჭერები.

ავტორი: სახალხო დამცველის აპარატი. 08.10.2016

სოფელ ყიზილაჯლოში მომხდარი დაპირისპირების შემდეგ პოლიტიკური მოძრაობა „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მომხრეებმა „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მარნეულის შტაბის მიმდებარე ტერიტორიაზე გადაინაცვლეს, სადაც მაჟორიტარი კანდიდატის გამოსვლები და დაძაბულობის მაპროვოცირებელი მოწოდებები, თითქოს მათ არჩევნებში გაიმარჯვეს, დილის 3 საათამდე გაგრძელდა. პერიოდულად აქტივისტები ცდილობდნენ გადაადგილებას საოლქო საარჩევნო კომისიისკენ, რომელსაც პოლიცია იცავდა.

სახალხო დამცველი მნიშვნელოვნად მიიჩნევს ამ ინციდენტის თანმდევი მოვლენების აღწერას და შეფასებასაც. 13 ოქტომბერს სოფელ ყიზილაჯლოში N48 საუბნო საარჩევნო კომისიასთან მომხდარ ინციდენტში ეჭვმიტანილი პირები სპეცოპერაციის შედეგად დააკავეს. საქმე აღძრულია საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 163-ე და 353-ე მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულისთვის, საარჩევნო კომისიის მუშაობისთვის ხელის შეშლის და პოლიციისთვის წინააღმდეგობის გაწევის ფაქტებზე.

სახალხო დამცველის წარმომადგენლები შეხვდნენ დაკავებულ პირებს თბილისის N1 დროებითი მოთავსების იზოლატორში და პენიტენციური დეპარტამენტის N8 დაწესებულებაში. დაკავებული 6 პირიდან ოთხს ალენიშნებოდა ფიზიკური დამიანებები, რაც, მათივე გამარტებით, დაკავების დროს მიიღეს, ვინაიდან სამართალდამცავთა მხრიდან ადგილი ჰქონდა ფიზიკურ და სიტყვიერ შეურაცხყოფას.

დ) პენიტენციური დაწესებულებების და ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მონიტორინგი

საქართველოს სახალხო დამცველის წარმომადგენელთა შეფასებით, ხმის მიცემა მშვიდ გარემოში ჩაიარა პენიტენციურ დაწესებულებებსა და ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნულ ცენტრში.

კერძოდ, ბ. ნანეიშვილის სახელობის ფსიქიკური ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ხონის N54 ოლქის N30 საარჩევნო უბანი გაიხსნა 8 საათზე, პირველმა ამომრჩეველმა მონაწილეობა მიიღო 10 სთ-ზე. საიში იყო 206 ამომრჩეველი, თუმცა კენჭისყრაში მონაწილეობა მიიღო 139 პაციენტმა.

პენიტენციური დეპარტამენტის N2 დაწესებულებაში არსებულ ქუთაისის N49 ოლქის N127 საარჩევნო უბანზე არჩევნებში მონაწილეობაზე თანხმობა 97 პატიმარმა გამოთქვა. შესაბამისად, პატიმრებს მოუწესრიგდათ სათანადო დოკუმენტები. კენჭისყრის პროცესში მონაწილეობა მიიღო 85-მა პატიმარმა. N127 საარჩევნო უბანზე დაიშვნენ „ქუთაისი პოსტისა“ და „ნეტგაზეთის“ ჟურნალისტები. საარჩევნო უბანზე კენჭისყრის პროცესმა მშვიდ ვითარებაში ჩაიარა.

N8 დაწესებულებაში ხმის მიცემა ორგანიზებული იყო N111 და N112 საარჩევნო უბანში. N111 უბანი განკუთვნილი იყო მომსახურე პერსონალისთვის (მათ შორის - ჯარისკაცებისთვის), ხოლო N112 უბანი - პატიმრებისთვის. N112 უბანი მოწყობილი იყო N2 სარეჟიმო კორპუსში, სადაც სხვა სარეჟიმო კორპუსებიდან მორიგეობით გადმოჰყავდათ პატიმრები ხმის მისაცემად, რაც გარკვეულწილად ატეხიანებდა პროცესს. N8 დაწესებულებაში არჩევნების მიმდინარეობისას მონიტორინგის ჯგუფს ძალადობის, ზეწოლის ან სხვა კანონსაწინააღმდეგო ქმედების შესახებ ინფორმაცია არ მიუღია.

N8 დაწესებულების დირექტორის განმარტებით, დაწესებულებაში იმყოფებოდა საარჩევნო ხმის უფლების მქონე 837 პატიმარი, რომელთაგან 447-მა უარი განაცხადა არჩევნებში მონაწილეობაზე. არჩევნებში მონაწილეობის მსურველი 390-დან პირადობის მოწმობა 200-მდე პატიმარს ჰქონდა. დირექტორის განაცხადებით, შესაძლებელი იყო პირადობის მოწმობის მოტანა, რისთვისაც მუშაობდა დაწესებულების მოქალაქეთა მისაღები. დაწესებულების ადმინისტრაციის განცხადებით, ამ უფლებით მხოლოდ 2 პატიმრის ოჯახმა ისარგებლა. 13:30 საათისთვის, N8 დაწესებულებაში ხმა მიცემული ჰქონდა 116 პატიმარს.

N17 დაწესებულებაში ხმის მიცემა ორგანიზებული იყო N17 დაწესებულების სასწავლო ცენტრის ორ ოთახში. პირველ ოთახში ხმას აძლევდნენ პატიმრები, ხოლო მეორე განკუთვნილი იყო ციხის თანამშრომლებისთვის (მათ შორის, ჯარისკაცებისთვის). საარჩევნო უბანი გაიხსნა 08:00 სთ-ზე. პატიმრებმა უბანზე მისვლა დაიწყეს 10 საათიდან. უბნის შესასვლელში კედლებზე გამოკრული იყო ამომრჩეველთა სიები და ხმის მიცემის პროცედურები. ხმის მიცემა ორივე ოთახში მშვიდ გარემოში მიმდინარეობდა. ხმის მისაცემად თანამშრომლებს მსჯავრდებულები საარჩევნო უბანამდე მიჰყავდათ, შემდეგ კი მსჯავრდებული თვითონ შედიოდა ხმის მისაცემად ოთახში. კენჭისყრის პროცესს ესწრებოდა ცესკო-ს ორი და ციხის ერთი თანამშრომელი. პატიმრებისათვის განკუთვნილ ოთახში არ იყო სპეციალური კაბინა, თუმცა მსჯავრდებულები დამოუკიდებლად მიდიოდნენ ოთახის კუთხეში არსებულ მაგიდასთან და იქ აფიქსირებდნენ არჩევანს. მიუხედავად იმისა, რომ საარჩევნო სიაში 91 პატიმარი იყო, ხმა მათგან მხოლოდ 11 პატიმარმა მისცა, რადგან დანარჩენებს არ გააჩნდათ პირადობის მოწმობები.

ჯარისკაცების ნაწილმა არჩევნებში მონაწილეობა ვერ მიიღო, ვინაიდან N17 დაწესებულებაში სავალდებულო სამსახურის გასავლელად ბოლო ორი კვირის განმავლობაში მოიყვანეს და მათი საარჩევნო სიაში დარეგისტრირება ვერ მოესწრო.

N15 დაწესებულებაში საარჩევნო უბანი გახსნილი იყო N15 და N19 დაწესებულებების საზოგადოებრივ მისაღებში, სადაც ხმის მიცემა შეეძლოთ პენიტენციური დაწესებულებების თანამშრომლებსა და გარე დაცვის სამსახურს. N15 დაწესებულების იურისტის განმარტებით, მცხეთის რაიონში დაურეგისტრირებელ პირებს მაჟორიტარებისთვის ხმის მიცემა არ შეეძლოთ.

დაწესებულებაში გადასატანი ყუთი შეიტანეს 09:30 საათზე. ადმინისტრაციის განმარტებით, საარჩევნო სიაში რეგისტრირებული იყო 150 პატიმარი, რომელთაგან 4 არჩევნების დღეს დაწესებულებაში აღარ იმყოფებოდა. არჩევნებში მონაწილეობის სურვილი 60-მა პატიმარმა გამოთქვა. მათგან 51-მა დაუბრკოლებლად შეძლო ხმის მიცემა, 9 პატიმარი კი ამომრჩეველთა სიაში არ აღმოჩნდა. ოთახში³¹, სადაც პატიმრების მიერ ხმის მიცემის პროცესი მიმდინარეობდა, არ იყო ვიდეომეთვალყურეობის სისტემა და კაბინა. პატიმრები საარჩევნო ყუთთან თანმხლები პირების გარეშე შედიოდნენ.

საარჩევნო უფლების მქონე იმ პატიმრებიდან, რომლებმაც კენჭისყრაში მონაწილეობის სურვილი გამოთქვას, საარჩევნო უფლებით სარგებლობა, საარჩევნო სიებში არყოფნის გამო, დაახლოებით 230-მა პირმა ვერ შეძლო. მსჯავრდებულები, რომლებიც ცენტრალურ საარჩევნო ამომრჩეველთა სიაში არ აღმოჩნდნენ, აცხადებდნენ, რომ აკმაყოფილებდნენ არჩევნებში მონაწილეობის კრიტერიუმებს და გაურკვეველია, რატომ ვერ მოხერხდა მათი უფლების რეალიზაცია. მათივე განცხადებით, ისინი ინფორმირებული იყვნენ, რომ დაწესებულების მიერ გადაგზავნილ სიაში ირიცხებოდნენ.

საქართველოს ორგანული კანონის, „საქართველოს საარჩევნო კოდექსის“, 32-ე მუხლის შესაბამისად, პენიტენციურ სისტემაში განთავსებული საარჩევნო უფლების მქონე პირების სიას ადგენს დაწესებულების ხელმძღვანელი და წარუდგენს შესაბამის საოლქო საარჩევნო კომისიას.

³¹ ჯგუფის წევრებმა ოთახი გარედან დაათვალიერეს, ოთახში არ შესულან.

6. საოლქო საარჩევნო კომისიებში საჩივრების განხილვის და სასამართლო პროცესის მონიტორინგი

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებისთვის წინასაარჩევნო პერიოდი კანონმდებლობის შესაბამისად, განისაზღვრა 2016 წლის 8 ივნისიდან კენჭისყრის დღემდე.

საოლქო საარჩევნო კომისიებში საჩივრების წარდგენა დაიწყო წინასაარჩევნო პერიოდში გამოვლენილი საარჩევნო კოდექსის სავარაუდო დარღვევის ფაქტებზე. საჩივრების უმეტესი ნაწილი ადმინისტრაციული რესურსის უკანონოდ გამოყენებას, წინასაარჩევნო კამპანიაში სახელმწიფო ხელისუფლებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების საჯარო მოხელეების მონაწილეობას შეეხებოდა.

საოლქო საარჩევნო კომისიებმა განხილვის შედეგად უმრავლეს შემთხვევაში არ დაადგინეს საარჩევნო კოდექსის მოთხოვნათა დარღვევა, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევები კი მხოლოდ ცალკეულ შემთხვევებში დაადასტურეს.

საგულისხმოა, რომ რამდენიმე შემთხვევაში, საოლქო საარჩევნო კომისიამ იმ მიზეზით, რომ „საქართველოს საარჩევნო კოდექსი“ და „2016 წლის 8 ოქტომბრის საქართველოს პარლამენტის არჩევნებისათვის ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების შესახებ“ მემორანდუმი ზუსტად და მკაფიოდ არ განსაზღვრავდა აგიტაციის მნიშვნელობას, ასევე, იმ აკრძალულ ქმედებებს, რომლებიც ზუსტად ასახავს წინასაარჩევნო აგიტაციას³², სოციალურ ქსელში განხორციელებული ქმედების საფუძველზე არ დაადგინა საჯარო მოხელის მხრიდან ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ჩადენა.

რაც შეეხება საოლქო საარჩევნო კომისიებში კენჭისყრის დღის პროცედურებთან დაკავშირებულ საჩივრებს, მათი ანალიზი ცხადყოფს, რომ ხმის მიცემის პროცესში დარღვევები უმეტესწილად გამოწვეული იყო საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრთა დაბალი კვალიფიკაციით. შესაბამისად, საოლქო საარჩევნო კომისიებმა განცხადება/საჩივრების განხილვის შედეგად, კენჭისყრის პროცედურებთან დაკავშირებული საჩივრების დიდი ნაწილი დააკმაყოფილეს და საუბნო კომისიის შესაბამის წევრებს დააკისრეს დისციპლინური პასუხისმგებლობა შენიშვნის და გაფრთხილების სახით. როგორც წესი, საოლქო საარჩევნო კომისიების მხრიდან არ დაკმაყოფილდა საჩივრები, რომლითაც განმცხადებლები ბიულეტენების ხელახალ გადათვლას ითხოვდნენ.

საოლქო საარჩევნო კომისიების გადაწყვეტილებით, საჩივართა დიდი ნაწილი განუხილველი დარჩა, ვინაიდან ისინი არაუფლებამოსილმა პირებმა წარადგინეს და საჩივრის წარდგენისათვის დადგენილი ვადა ან წესიც დარღვეული იყო³³.

აღსანიშნავია ტენდენცია, რომლის მიხედვითაც, საოლქო საარჩევნო კომისიების ის გადაწყვეტილებები, რომლითაც განმცხადებლებს უარი ეთქვათ საჩივრის დაკმაყოფილებაზე, სასამართლოში აღარ გასაჩივრებულა.

საქართველოს სახალხო დამცველის წარმომადგენლებისთვის საინტერესო იყო ზუგდიდის საოლქო საარჩევნო კომისიის გადაწყვეტილება, რასაც, შესაძლოა, ფუნდამენტურად მცდარი პრაქტიკის დამკვიდრებისთვის შეეწყო ხელი. საჩივარი ეხებოდა პოლიტიკური მოძრაობა „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მიერ დანიშნული კომისიის წევრებისათვის ფუნქციათა გადანაწილებისას წილისყრაში მონაწილეობის მიღების აკრძალვას, იმ საფუძველით, რომ მათ მანამდე უარი ჰქონდათ ნათქვამი გადასატანი საარჩევნო ყუთის წამლები კომისიის წევრების გამოსავლენად ჩატარებულ წილისყრაში მონაწილეობაზე.

³² N59 ქუთაისის საოლქო საარჩევნო კომისიის 1 ოქტომბრის გადაწყვეტილება (N127-გ/02);

³³ „საარჩევნო კოდექსის“ 77-ე მუხლის მე-11 ნაწილის თანახმად, 78-ე მუხლით გათვალისწინებულ საარჩევნო დავებზე ამავე მუხლით განსაზღვრული პირების გარდა სხვა პირთა მიერ აარჩევნო კომისიაში/სასამართლოში შეტანილი განცხადება/სარჩელი/საჩივარი განუხილველი რჩება;

ადმინისტრაციული წარმოების ზეპირი მოსმენის სხდომაზე საოლქო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარემ კომისიის წევრებს განუმარტა, რომ წილისყრა ერთიანი პროცესია და თუ საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრი უარს ამბობს გადასატანი საარჩევნო ყუთის წამლები კომისიის წევრის გამოსავლენად გამართულ წილისყრაში მონაწილეობაზე, ის ავტომატურად კარგავს სხვა წილისყრაში მონაწილეობის უფლებას.

აღნიშნულ განმარტებას საჩივრის ავტორი არ დაეთანხმა და გადაწყვეტილება სასამართლოში გაასაჩივრა. სარჩელის ავტორის აზრით, საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრის მიერ საკუთარი ვალდებულების შეუსრულებლობა არის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრების საფუძველი, რაც არ გამოირიცხავს კომისიის შემდგომ საქმიანობაში მისი მონაწილეობის ვალდებულებას.

ზუგდიდის რაიონული სასამართლოს სხდომაზე ზუგდიდის N66 საარჩევნო ოლქის N93 საუბნო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარის განმარტებით, სსიპ „საარჩევნო სისტემების, განვითარების, რეფორმებისა და სწავლების ცენტრის“ მიერ ორგანიზებულ ტრენინგებზე საარჩევნო ადმინისტრაციის მოხელეებს მიაწოდეს ინფორმაცია, რომლის მიხედვითაც, კომისიის წევრი, რომელიც არ მიიღებდა მონაწილეობას გადასატანი საარჩევნო ყუთის წამლებით გამოსავლენად ჩასატარებელ წილისყრაში, მორიგი წილისყრის პროცედურაში ვერ მიიღებდა მონაწილეობას. ეს ფაქტი შეიძლება მივიჩნიოთ საარჩევნო ადმინისტრაციის სისტემაში არსებულ სისტემურ პრობლემად.

ზუგდიდის რაიონულმა სასამართლომ სარჩელი დააკმაყოფილა და საოლქო საარჩევნო კომისიას დაავალა, ემსჯელა საუბნო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარეების მიმართ დისციპლინური პასუხისმგებლობის ზომის გამოყენებაზე.

საერთო ჯამში, შეიძლება აღინიშნოს, რომ საერთო სასამართლოებში, იმ პროცესებში, რომლის მონიტორინგსაც სახალხო დამცველის წარმომადგენლები ეწეოდნენ, სარჩელების განხილვა მიმდინარეობდა გამჭვირვალობის, თანასწორობის და შეჭიბვების პრინციპების დაცვით.

7. კენჭისყრის დღე (მეორე ტური)

2016 წლის 30 ოქტომბერს, საქართველოს საპარლამენტო არჩევნების მეორე ტურის მიმდინარეობისას, მონიტორინგი გაეწია 400-მდე საარჩევნო უბანს. მათ შორის, პენიტენციური დეპარტამენტის N2 დაწესებულებაში არსებულ ქუთაისის N49 ოლქის N127 საარჩევნო უბანს, სადაც 12 პატიმრიდან არჩევნებში მონაწილეობა, იმ მიზეზით, რომ დანარჩენ პატიმარებს მოწესრიგებული არ ჰქონდათ პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტები, მხოლოდ 4-მა მიიღო. მითითებულ უბანზე შესვლისას პრობლემა შეექმნათ არასამთავრობო ორგანიზაცია „სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოების“ და „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ დამკვირვებლებს, რომლებიც უბანზე ნახევარი საათის დაყოვნებით შეუშვეს, იმ მიზეზით, რომ დაწესებულების გარე პერიმეტრის დაცვა არ იყო გაფრთხილებული მათი დაშვების შესახებ.

N59 ქუთაისის საარჩევნო ოლქის N37 საარჩევნო უბანზე საუბნო საარჩევნო კომისიამ კენჭისყრის საფუძველზე (რომელშიც კომისიის წევრებთან ერთად მონაწილეობდნენ ერთ-ერთი დამკვირვებელი და საარჩევნო სუბიექტის წარმომადგენელი) არჩევნებში მონაწილეობის ნება დართო ამომრჩეველს, რომელსაც უკვე ჰქონდა მარკირება.

მეორე ტურისათვის პარადოქსული ვითარება შეიქმნა გორის მაჟორიტარულ საარჩევნო ოლქში, სადაც მეორე ტურში გასულმა კანდიდატმა თავისი კანდიდატურის მოხსნის გადაწყვეტილება მიიღო, თუმცა საარჩევნო კოდექსი ამგვარ შემთხვევაზე მკაფიო რეგულაციას არ ითვალისწინებს. შედეგად, გორში გამართულ მეორე ტურში მხოლოდ ერთ კანდიდატი მონაწილეობდა.

საერთო ჯამში, არჩევნების მეორე ტურმა მშვიდ ვითარებაში ჩაიარა. პირველ ტურთან შედარებით ნაკლები იყო საჩივრების და სარჩელების რაოდენობაც.

დასკვნა

საქართველოს სახალხო დამცველის მოსაზრებით, წინასაარჩევნო პერიოდში კვლავ პრობლემად რჩება ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენება სახელისუფლებო კანდიდატების სასარგებლოდ. მართალია, წინა არჩევნებისაგან განსხვავებით, წინასაარჩევნო კამპანიაში ჩართული სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის საჯარო მოხელეები ნაკლებად იყენებდნენ სახელმწიფო ხელისუფლების ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების საკუთრებაში არსებულ სატრანსპორტო საშუალებებს, მაგრამ ხშირი იყო ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის დაფინანსებით ორგანიზებულ ღონისძიებაზე/პრეზენტაციაზე ორგანიზატორის მიერ წინასაარჩევნო აგიტაციის გაწევის შემთხვევები. თუმცა, სახალხო დამცველის მოსაზრებით, ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების კუთხით, ყველაზე ფართოდ გავრცელებული პრობლემა ცენტრალური ხელისუფლების და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებში დასაქმებული პირების ისეთ საქმიანობაში მონაწილეობაა, რომელიც ხელს უწყობს კანდიდატის წარდგენას ან/და არჩევას. აღნიშნული მანკიერი პრაქტიკის კანონიერ ჩარჩოებში მოსაქცევად, საჯარო მოხელეები ხშირად სარგებლობენ შვებულებით. თუმცა, საქართველოს სახალხო დამცველს მიაჩნია, რომ ადგილობრივ თვითმმართველობაში და ცენტრალური ხელისუფლების ორგანოებში დასაქმებული პირების მასობრივი ჩართულობა სახელისუფლებო კანდიდატის მხარდასაჭერ კამპანიაში, თუნდაც შვებულების პერიოდში, ეჭვქვეშ აყენებს საარჩევნო სუბიექტების თანასწორობის პრინციპს. აღნიშნული პრაქტიკის ფართოდ გავრცელებული ხასიათი ცალსახად უპირატეს მდგომარეობაში აყენებს სახელისუფლებო კანდიდატს, რომელსაც, არჩევნებში მონაწილე სხვა საარჩევნო სუბიექტებისგან განსხვავებით, ხელი მიუწვდება ადგილობრივი თვითმმართველობისა და ცენტრალური ხელისუფლების ორგანოებში თავმოყრილ ინფორმაციაზე, მათ შორის, ამომრჩეველთა მაიდენტიფიცირებელ მონაცემებზე, მუნიციპალიტეტისა თუ ცენტრალური ხელისუფლების მიერ გაწეულ საქმიანობასა და დაგეგმილ ღონისძიებებზე.

2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებისგან განსხვავებით, მნიშვნელოვნად შემცირდა, თუმცა კვლავ ძალაში რჩებოდა წინასაარჩევნო კამპანიის პერიოდში ამომრჩეველის და საარჩევნო სუბიექტების მხარდამჭერების დაშინების მანკიერი პრაქტიკა, რაც ძირითადად სამსახურიდან გათავისუფლების მუქარაში გამოიხატება. მნიშვნელოვანია, რომ ხელისუფლება განსაკუთრებული ყურადღებით მოეკიდოს თითოეული მსგავსი ფაქტის გამოძიებას.

საქართველოში ჩატარებული ყველა სხვა წინასაარჩევნო პერიოდის მსგავსად, მოცემულ პერიოდშიც ერთ-ერთ ყველაზე გავრცელებულ პრობლემას წარმოადგენდა სააგიტაციო მასალის დაზიანება, რაც საარჩევნო სუბიექტების დაბალ პოლიტიკურ კულტურაზე მიანიშნებს. მნიშვნელოვანია, აღნიშნული ფაქტები არ დარჩეს შესაბამისი ორგანოების რეაგირების გარეშე.

რაც შეეხება უშუალოდ არჩევნების დღეს გამოვლენილ პრობლემებს, საქართველოს სახალხო დამცველს მიაჩნია, რომ კენჭისყრის მიმდინარეობის პროცესში არსებული დარღვევების აბსოლუტური უმრავლესობის აღმოფხვრა შესაძლებელია საარჩევნო ადმინისტრაციის მიზანმიმართული გადამზადების შედეგად. როგორც ანგარიშში ითქვა, დარღვევების უმრავლესობის გამომწვევი მიზეზი საუბნო საარჩევნო კომისიების არასათანადო მომზადება და კვალიფიკაციის ნაკლებობაა.

საარჩევნო სიებთან დაკავშირებული მუდმივი გაუგებრობების, სპეკულაციების, სიაში გამორჩენილი ამომრჩეველების უფლების რეალიზების პრობლემების თავიდან არიდების მიზნით, აუცილებელია კენჭისყრის არსებული მეთოდი შეიცვალოს თანამედროვე, ელექტრონული მეთოდით, რომელიც არჩევნების პროცესს მნიშვნელოვნად გააჯანსაღებს. სახელმწიფომ უნდა გამოძეხოს რესურსი კენჭისყრის ბიომეტრიულ მეთოდზე გადასასვლელად.

საარჩევნო ოლქების საზღვრების ცვლილების შესახებ ამომრჩეველებისათვის ინფორმაციის მიწოდება არ შეიძლება დამაკმაყოფილებლად ჩაითვალოს. როგორც

არჩევნებზე დაკვირვების პროცესმა აჩვენა, ამომრჩევლის ინფორმირებისათვის ცენტრალური საარჩევნო კომისიის მუშაობა არ იყო საკმარისი, რამაც ამომრჩევლების ნაწილს, განსაკუთრებით ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებულ რეგიონებში, ბევრი უპასუხო კითხვა გაუჩინა.

საქართველოს სახალხო დამცველს საგანგაშოდ მიაჩნია რამდენიმე საარჩევნო უბანზე მომხდარი ფიზიკური დაპირისპირების შემთხვევები, სადაც პოლიციის მუშაკები მასობრივი მობილიზაციის მიუხედავად, საწყის ეტაპზე დანაშაულებრივი ქმედებების დამკვირვებლების როლით დაკმაყოფილდნენ. რაც შეეხება ყიზილაჯლოს ინციდენტს, საქართველოს სახალხო დამცველს მიაჩნია, რომ უნდა გაირკვეს, მოცემულ ვითარებაში რამდენად აუცილებელი იყო სპეციალური დანიშნულების რაზმის გამოყენება. ასევე, საგანგაშოა დაკავებულების სავარაუდო ცემისა და სიტყვიერი შეურაცხყოფის ფაქტებიც.

რეკომენდაციები

საქართველოს პარლამენტს

- დაიწყოს საკანონმდებლო რეგულაციებზე მუშაობა კენჭისყრის პროცესის ბიომეტრიულ მეთოდზე გადასაყვანად.
- „საქართველოს საარჩევნო კოდექსში“ შეიტანოს ცვლილება, რომელიც საქართველოს სახალხო დამცველს და მისი სპეციალური რწმუნებით აღჭურვილ პირებს კენჭისყრის მიმდინარეობისას საარჩევნო უბანზე დაუბრკოლებლად შესვლის, საუბნო, საოლქო და ცენტრალური საარჩევნო კომისიების სხდომებზე დასწრების, საარჩევნო ადმინისტრაციის ნებისმიერი დონის თანამშრომლებისგან უფლებამოსილების განსახორციელებლად აუცილებელი ინფორმაციის დაუყოვნებელი მოთხოვნის უფლებამოსილებას მიანიჭებს.
- განხორციელდეს შესაბამისი ცვლილებები „მაუწყებლობის შესახებ“ საქართველოს კანონის 661-ე მუხლის მე-2 პუნქტში და ადმინისტრაციულ ორგანოს შეეზღუდოს წინასაარჩევნო პერიოდში მაუწყებლობის მომსახურების შესყიდვა „საზოგადოებრივ სათვის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გავრცელების მიზნით“, რაც შესაძლოა ირიბად ემსახურობდეს სამთავრობო გუნდის წინასაარჩევნო ინტერესებს.

რეკომენდაცია ცენტრალურ საარჩევნო კომისიას

- კენჭისყრის პროცესის ბიომეტრიულ მეთოდზე გადასვლის მიზნით, შეიმუშაოს მეთოდოლოგია და რეკომენდაციები, გადაამზადოს საარჩევნო ადმინისტრაციის მოხელეები.
- გადახედოს საუბნო საარჩევნო კომისიების წევრთა მომზადების სტანდარტებს, რათა აღმოიფხვრას პროცედურული დარღვევები, რომლებიც გამოწვეულია კომისიის წევრების კვალიფიკაციის ნაკლებობით.

რეკომენდაცია საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს

- უზრუნველყოს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის შესაბამისი დანაწესის აღსრულება, რომლის მიხედვითაც, კენჭისყრის მიმდინარეობის პროცესში პოლიციის მუშაკები საარჩევნო უბნების მიმდებარე ტერიტორიაზე უნდა იმყოფებოდნენ მხოლოდ მაშინ, როდესაც მათი ყოფნა აუცილებელია საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევის აღკვეთის, ან მისი დაცვისათვის; პოლიციის მუშაკებმა კენჭისყრის შენობის მიმდებარე ტერიტორია უნდა დატოვონ ასეთი აუცილებლობის აღმოფხვრისთანავე.
- დაუყოვნებლივ მოახდინოს რეაგირება ამომრჩევლის ან საარჩევნო სუბიექტის მხრიდან ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური ზეწოლის შესახებ გაკეთებულ განცხადებაზე, დეტალურად შეისწავლოს შესაძლო სამართალდარღვევის თითოეული ფაქტი და

შესაბამისი ზომები გაატაროს სავარაუდო სამართალდამრღვევების წინააღმდეგ.

- მოახდინოს დროული, ეფექტიანი და კანონმდებლობის მოთხოვნებთან შესაბამისი რეაგირება ძალადობის გამოვლინების თითოეულ ფაქტზე.
- არ დაუშვას პოლიციის თანამშრომელთა მხრიდან ძალის გადამეტება; ძალის გადამეტების თითოეულ შემთხვევასთან დაკავშირებით მოახდინოს ეფექტიანი და სწრაფი რეაგირება.

რეკომენდაცია საქართველოს პროკურატურას

- ჩაატაროს დროული და ეფექტიანი გამოძიება პოლიციის მხრიდან ძალის გადამეტების ან არასათანადო რეაგირების შესახებ მიღებულ ყველა შეტყობინებაზე.

რეკომენდაცია მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელ ორგანოებს

- სათანადო რეაგირება მოახდინოს სააგიტაციო მასალის დაზიანების თითოეულ ფაქტზე მსგავსი პრაქტიკის წახალისების თავიდან ასაცილებლად.

რეკომენდაცია სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს

- სასჯელაღსრულების სამინისტრომ პენიტენციურ დაწესებულებებში დანერგოს ეფექტიანი სისტემა, რომლის მიხედვითაც პენიტენციური დაწესებულებები შესაბამის საოლქო საარჩევნო კომისიებს მიაწვდიან არჩევნებში მონაწილეობის უფლების მქონე მსჯავრდებულების სრულყოფილ სიას.